

V ŠTO? RASIST? JA?

European Commission

Ovaj strip tiskan je na svim službenim jezicima Europske unije: na španjolskom, danskom, njemačkom, grčkom, engleskom, francuskom, talijanskom, nizozemskom, portugalskom, finskom i švedskom jeziku.

Europska komisija

Opća uprava za informacije, komunikaciju, kulturu i audiovizualne medije

Odjel za tiskovine

Rue de la Loi 200

B-1049 Brussels

Dodatne informacije o socijalnoj politici Europske zajednice nalaze se na kraju brošure.

Rukopis dovršen u lipnju 1998.

Tiskao Ured za službene tiskovine Europskih zajednica 1998. godine.

Oblikovanje i izrada:

Concerto Brussels

E-mail: rudi@concerto.be

Grafičko oblikovanje: Sergio Salma

Bojanje: Mauricet

Opširnije informacije o Europskoj uniji dostupne su na Internetu preko poslužitelja Europa (<http://europa.eu.int>).

Podaci o katalogizaciji nalaze na kraju ove brošure.

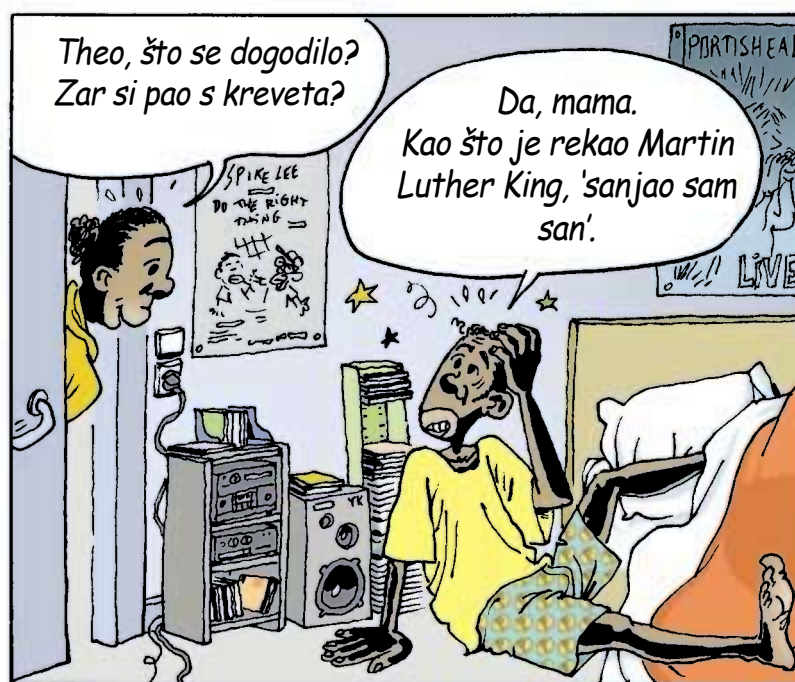
ISBN 92-828-4019-0

© *European Communities*, 1998.

Tiskano u Njemačkoj

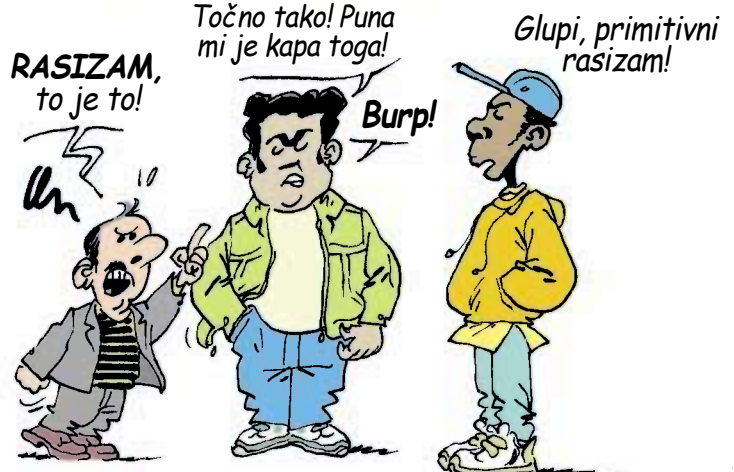
Tiskano na papiru bijeljenom bez klora.

V ŠTO? RASIST? JA?

Europska unija odlučna je u nakani da se bori protiv diskriminacije na osnovi roda, rase, etničkog porijekla, religije ili vjerovanja, invalidnosti, dobi ili spolne orijentacije.

Ovaj duhovito napisan i informativan strip namijenjen je učiteljima koji s mladeži obrađuju temu rasizma.

Sergio Sana

Gledao je previše američkih filmova, rekao bih.

Da, a i baš se sredio: kapa, trenirka, tenisice... i bavi se glazbom.

Pa naravno da je muzičar. Oni su rođeni s time, pa to svi znaju!

Ta ekipa iz džungle ima ritam: rege, bluz, rep...

Vap du vap!

Klik!

Ha ha ha ha ha! To su naslijedili od svojih predaka robova. Dakle, sve to zajedno mogu zahvaliti bijelcima!

Da, da!

Koji kretenil!

Hej, čovječe! Sve ok?

Izgledaš ljuto, netko te izživcirao?

Nećete vjerovati...

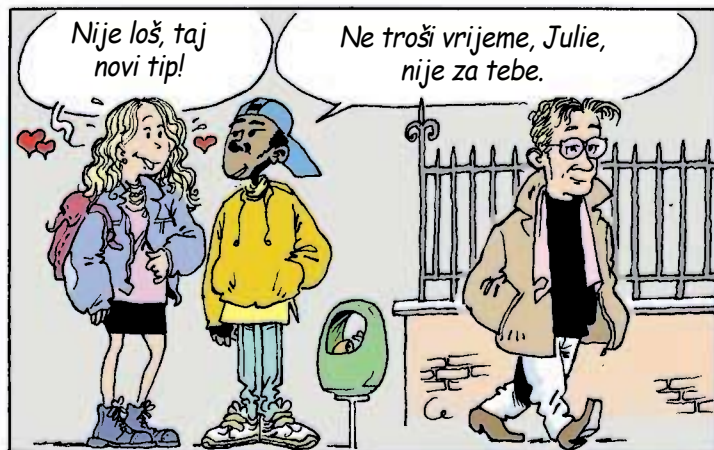
Nevjerojatno što sam danas doživio. Nikad nisam mislio da bih u današnje doba mogao čuti takve komentare. Mislim, slušajte ovo...

E, gle ovog klauna!!

Koji bed, čovječe!

Sara

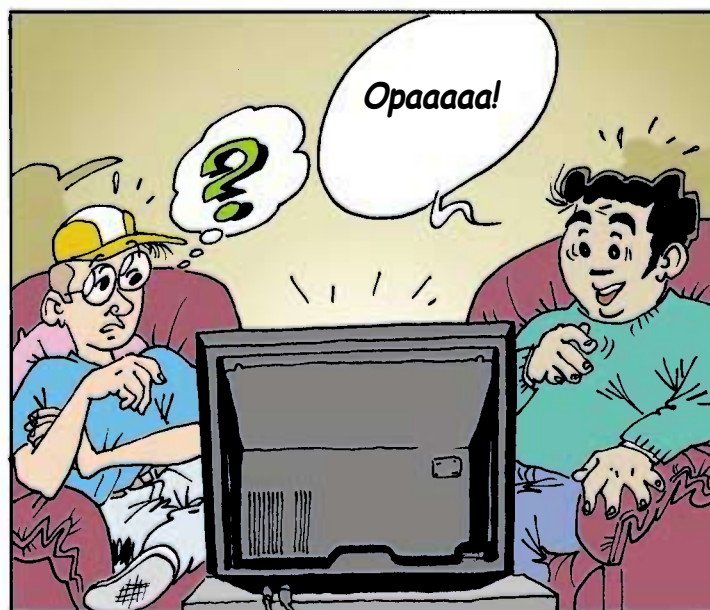

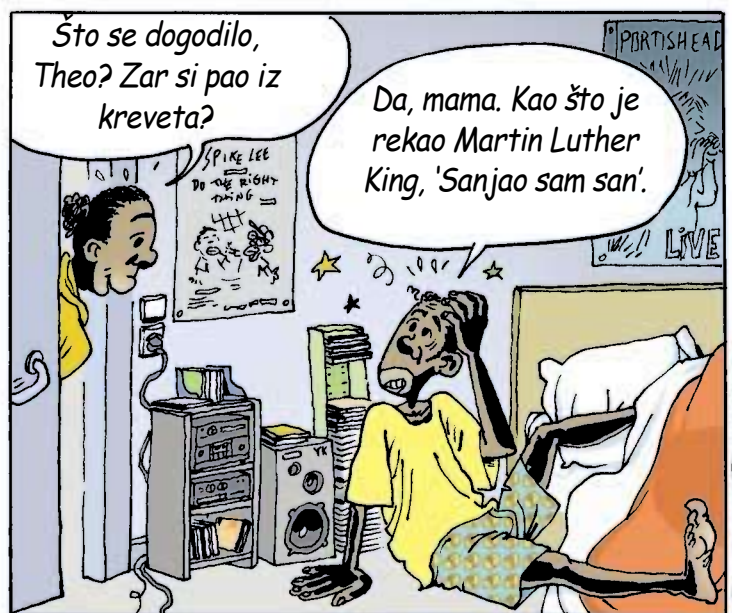
PRASTARA PRIČA

SAVRŠENO SAVRŠENSTVO

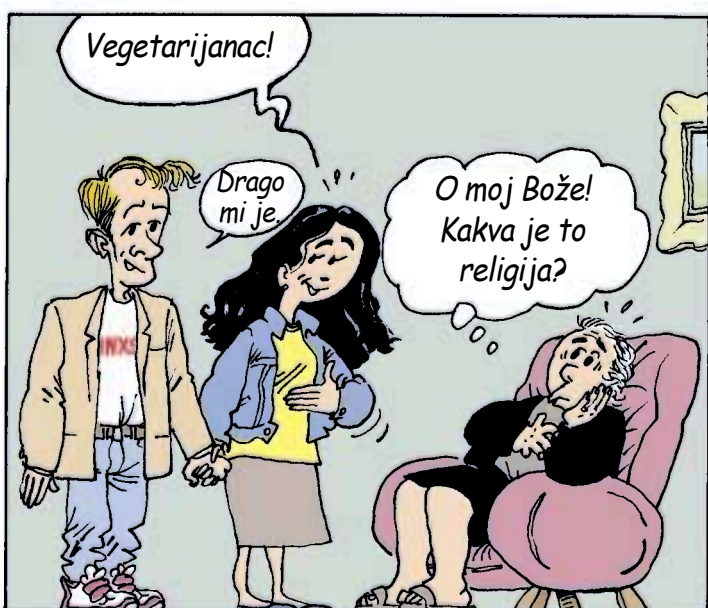
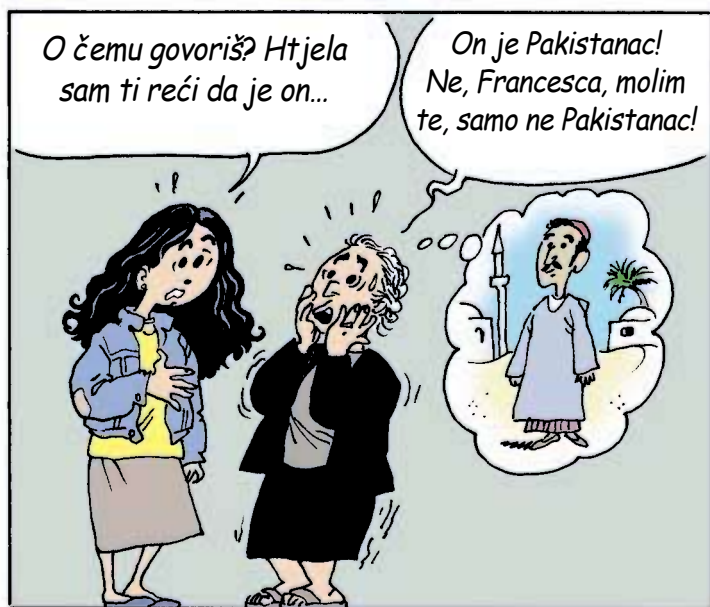

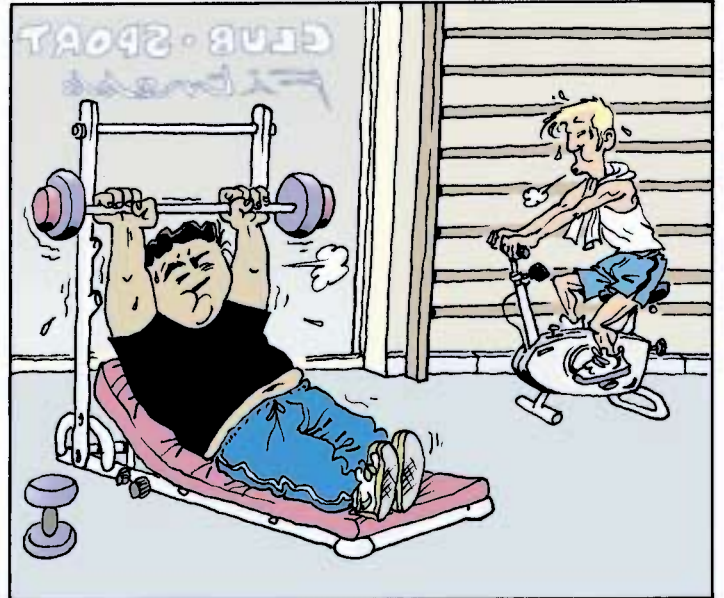
Beno Sestini

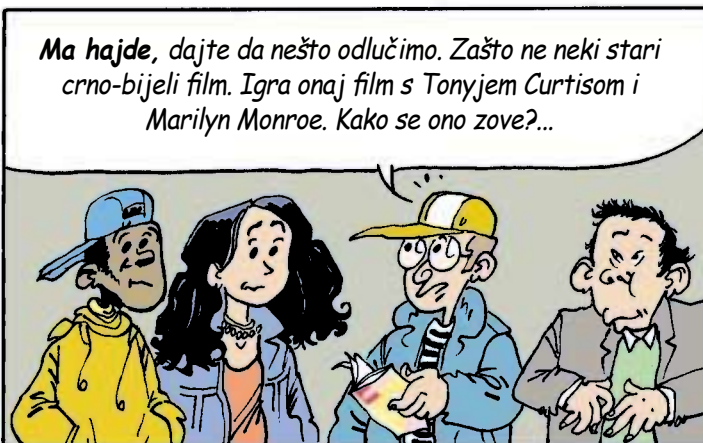
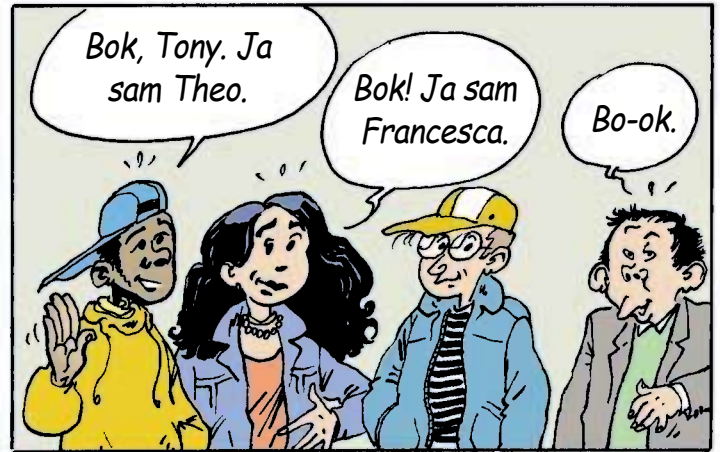
Gledaj ih, nisu li
slatki?
Baš su divni kad su
tako mali!

Šteta što će
narasti!

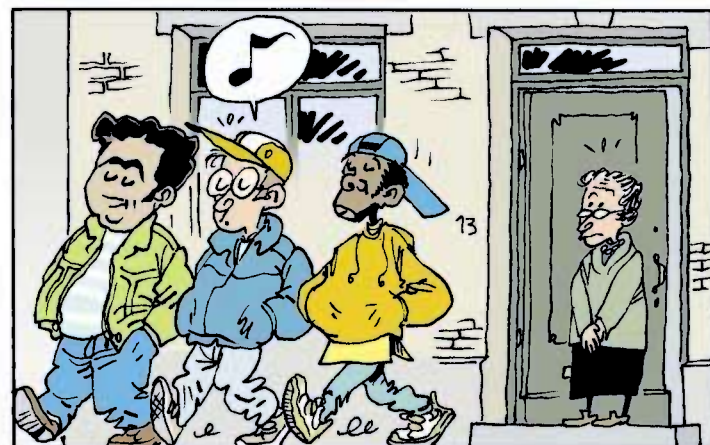

Senja - SANA

Sergio Savina

M. S. S. S. S.

U glavnoj trgovačkoj ulici svojeg grada gospodin Nimby psuje ispod glasa sve ljude koji, po njegovu mišljenju, narušavaju okruženje. Na čudan način je prestrašen i osjeća se napetim...

Qui

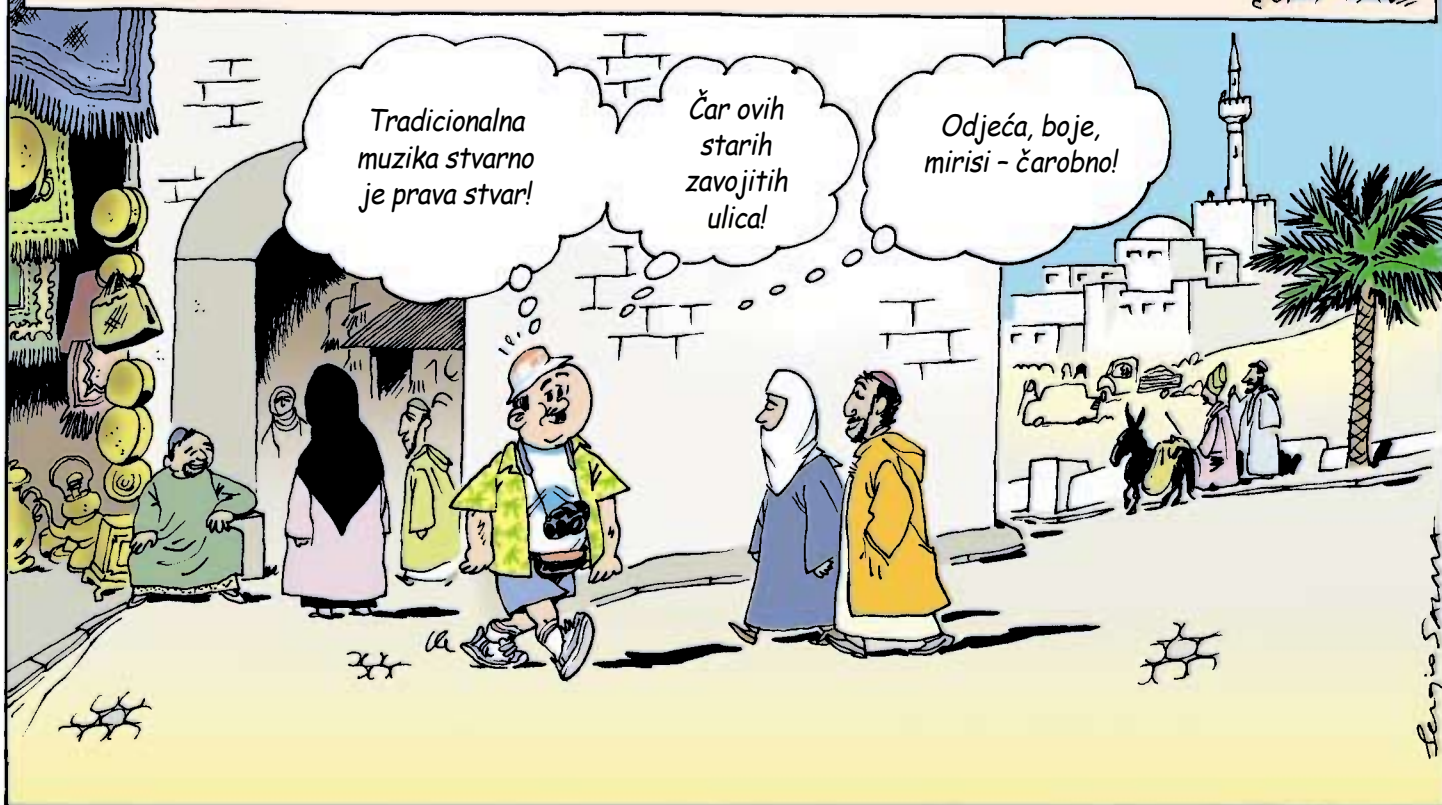

Nevjerojatno. Ovo mjesto uopće više nije naše!

Vidi koji nered! Svoju muziku stave na najglasnije. Imaju svoje trgovine.

Oblače se kao u svojoj zemlji! Glasni su, neuredni. Kuda sve ovo vodi?

Ali kad gospodin Nimby krene na godišnji odmor, stvari vidi drugačijima. Opušten je, a sve stvari koje ga kod kuće smetaju ovdje mu se odjednom čine egzotičnima ili privlačnima.

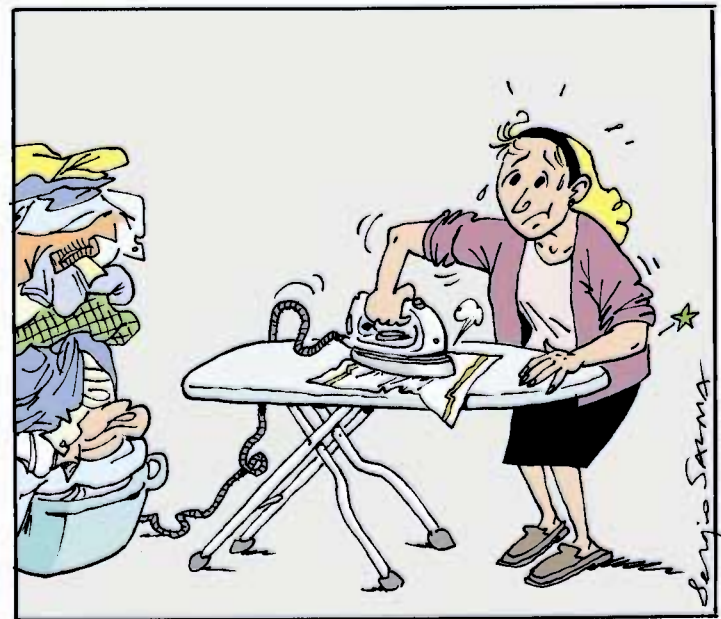
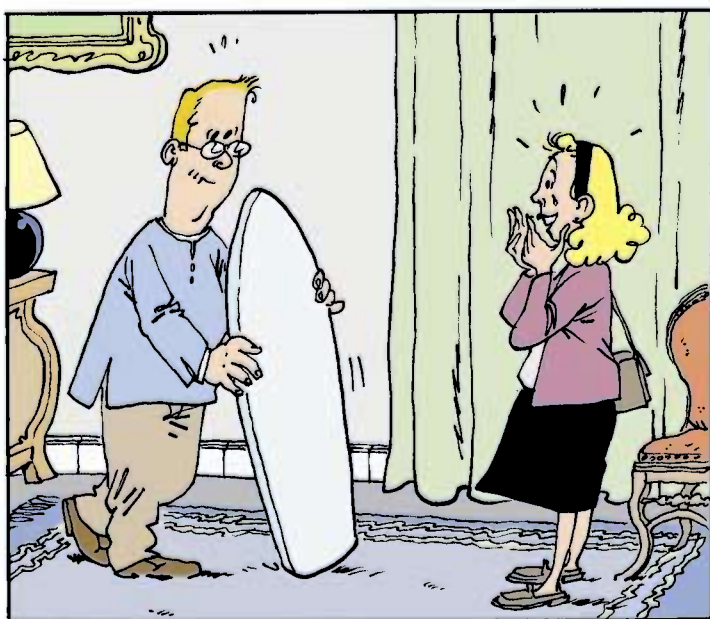
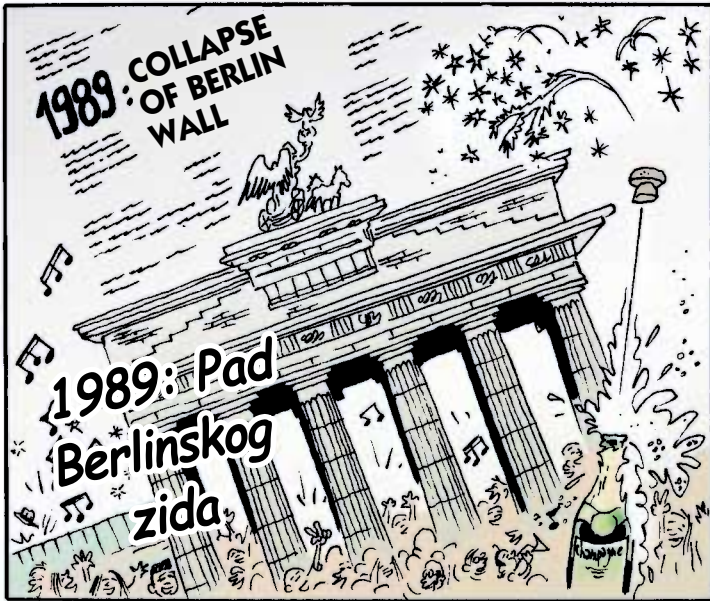

Tradicionalna muzika stvarno je prava stvar!

Čar ovih starih zavojitih ulica!

Odjeća, boje, mirisi - čarobno!

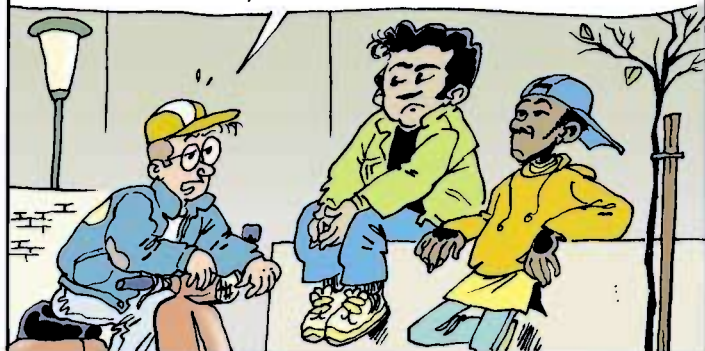
Sergio Sarri

NAJMANJE ŠTO MOŽETE NAPRAVITI

Neki od ovih starih kalupa teško nestaju. Talijani su na glasu da su lijeni i ludi za seksom. Škoti su navodno škrti, a crnci ne žele raditi.

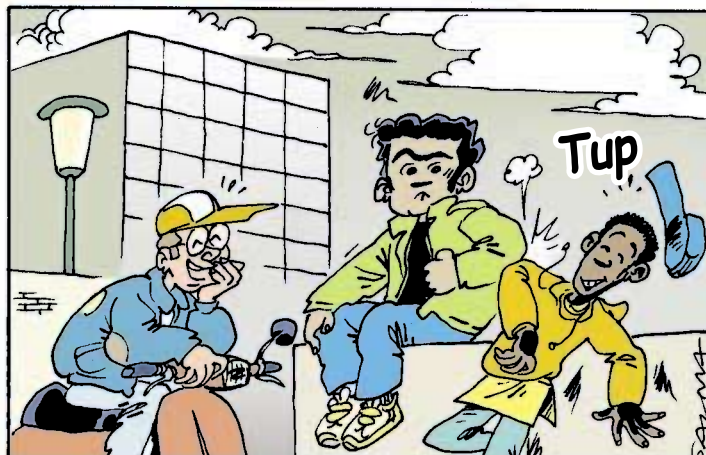

Ljudi samo ponavljaju to što nije točno. Znaite ono, Nijemci svi nose kožne hlačiće i piju pivo. Grci nose kratke suknjice, a Židovi jure za profitom...

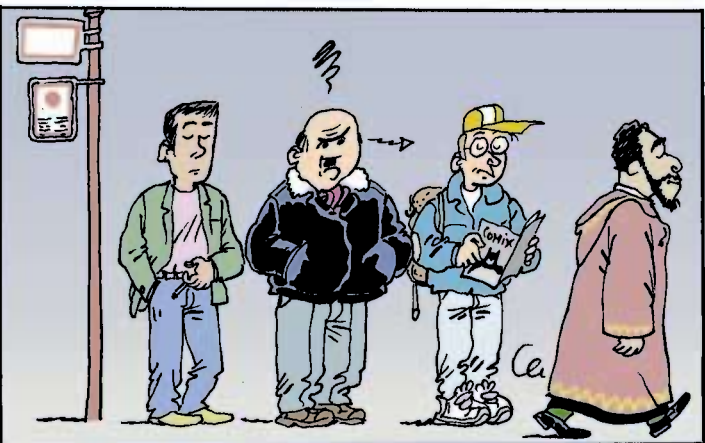

Čekaj malo. To nije klišej, ovo o Židovima. To je istina!

Zar ne, Shlomo?

Ste ga vidjeli? Indijac, Pakistanac, Arapin? Svi izgledaju isto!...

Zašto se bar ne potrude uklopiti! U svakom slučaju, jedno je sigurno, a to je da oni nisu kao vi ili ja!

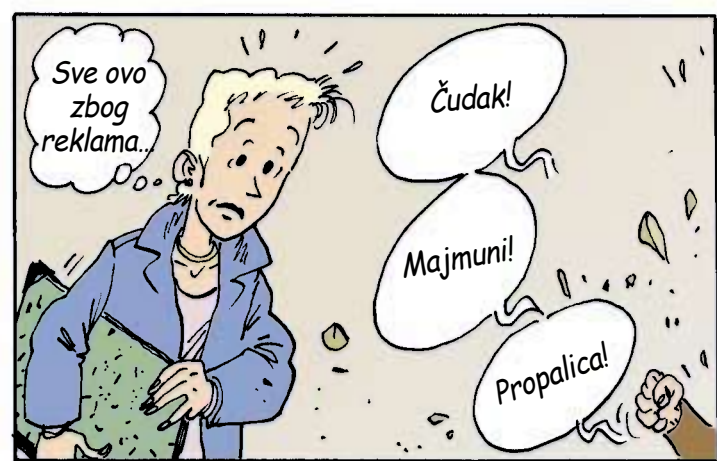
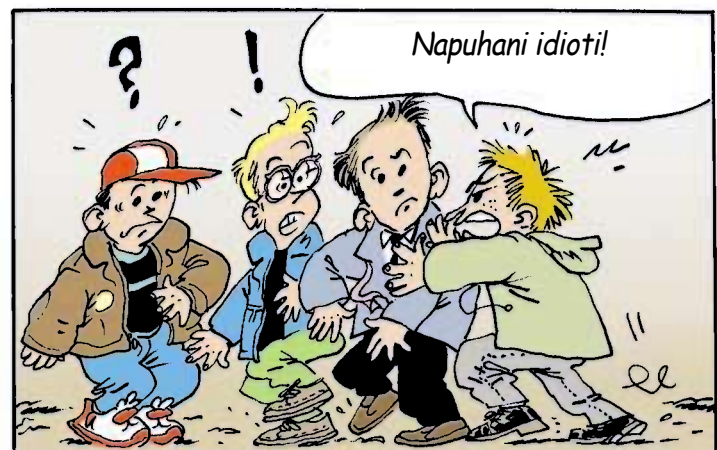
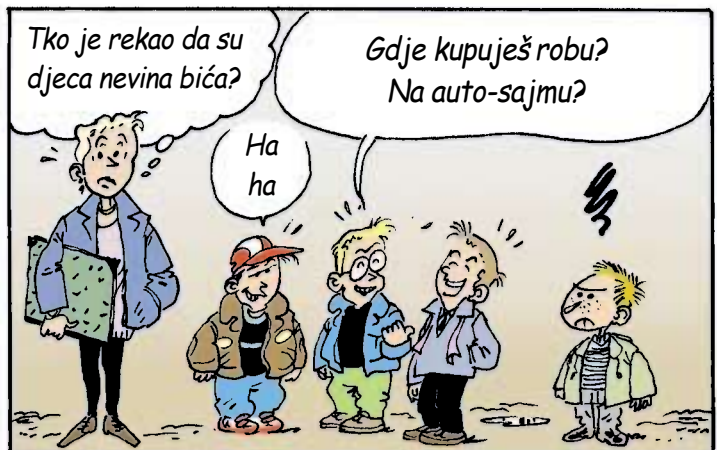
Ovaj Indijac-Pakistanac-Arapin je slučajno moj otac. Pa, kad govorimo o uklopanju, nisu samo oni ti koji bi se trebali potruditi, zar ne?

Tooo!

Sergio Sana

ODIJELO ČINI ČOVJEKA?

To je sve tako glupo. Život bi bio puno ugodniji da se ljudi samo malo potrude.

Ne moraš mi ništa govoriti.

Kad bi ljudi barem shvatili da je grad nužno raskršće na kojem se miješaju različite etničke skupine, religije, društveni slojevi i drugo, ne bi bilo problema među njima.

Baš si u pravu.

Marginalizacijom pojedinaca stvaraju se geta koja uzrokuju napetosti i neizbježno vode nevoljama!... Ne želim biti previše idealističan, ali nadam se da jednog dana nestati sve vrste diskriminacije.

Stranci, invalidi, stariji, nezaposleni, crvenokosi, debeli, bolesni, Romi, itd. itd. - svi su diskriminirani u stvari samo zato što su drugačiji. Stvarno, ljudska su bića baš glupa...

Da

Ali nisu samo ljudi ti koji izoliraju druge. To čine i životinje. Jeste li gledali Ružno pače? Črtić o pačiću kojeg odbace druge patke... Čini mi se da je na kraju najbolje nasmejati se na sve to.

Šmrc

!?

Šmrc

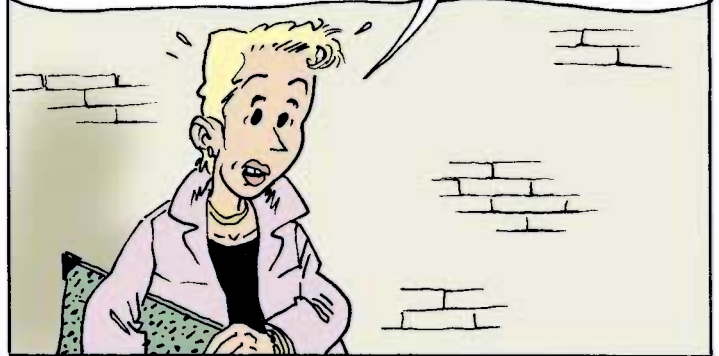

Bergio S. S. M. A. T.

Svatko je bar malo rasist, čak i oni koji to neće priznati. No, nema smisla pretvarati se da nije tako.

Ne, ne mogu to prihvatiti. Na pragu 21. stoljeća...rasizam je zastranjivanje, zastarjela stvar. Svijet je mješavina!

Rasist? Rasist znači svašta i ništa. Mislim, zašto reklame uvijek prikazuju plavokose kako odabiru pravi proizvod?

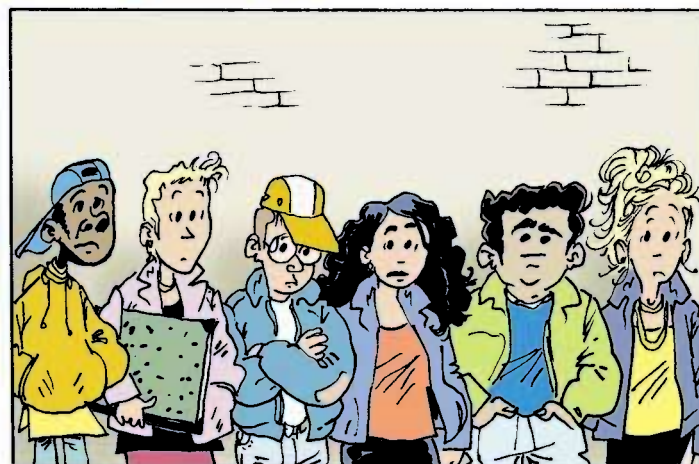
Medije treba kriviti za promicanje lažnih slika. Zašto vijesti spominju strance jedino kad dođe do problema? Posljedica toga je da ljudi automatski misle po slijedu stranac - problem.

Dok se neki ljudi trude poboljšati stvari, drugi raspiruju vatru šireći mržnju i rasizam svake vrste. Bez obzira na pouke iz povijesti.

Političke sklonosti, seksualni odabir, religije, stilovi života, moramo braniti slobodu pojedinca i slobodu volje. Kao mladi ljudi današnjice, trebamo mijenjati svijet.

Pa evo, u svakom slučaju uspjeli smo ostati bez posla.

BORBA PROTIV RASIZMA

Istraživanje provedeno u Europskoj uniji u proljeće 1998. godine pokazalo je da su u zemljama članicama rasizam i ksenofobija dosegli zabrinjavajuću razinu intenziteta. Oko 33% ispitanika otvoreno je izjavilo da su ili 'umjereni rasisti' ili 'jako rasisti'.

Oni koji kažu da su rasisti, izrazitije su nezadovoljni svojom privatnom situacijom od drugih. Boje se nezaposlenosti, boje se za budućnost te nemaju povjerenja u institucije i političare svojih zemalja. Većina njih se, isto tako, slaže s negativnim stereotipima vezanima za useljenike ili manjine.

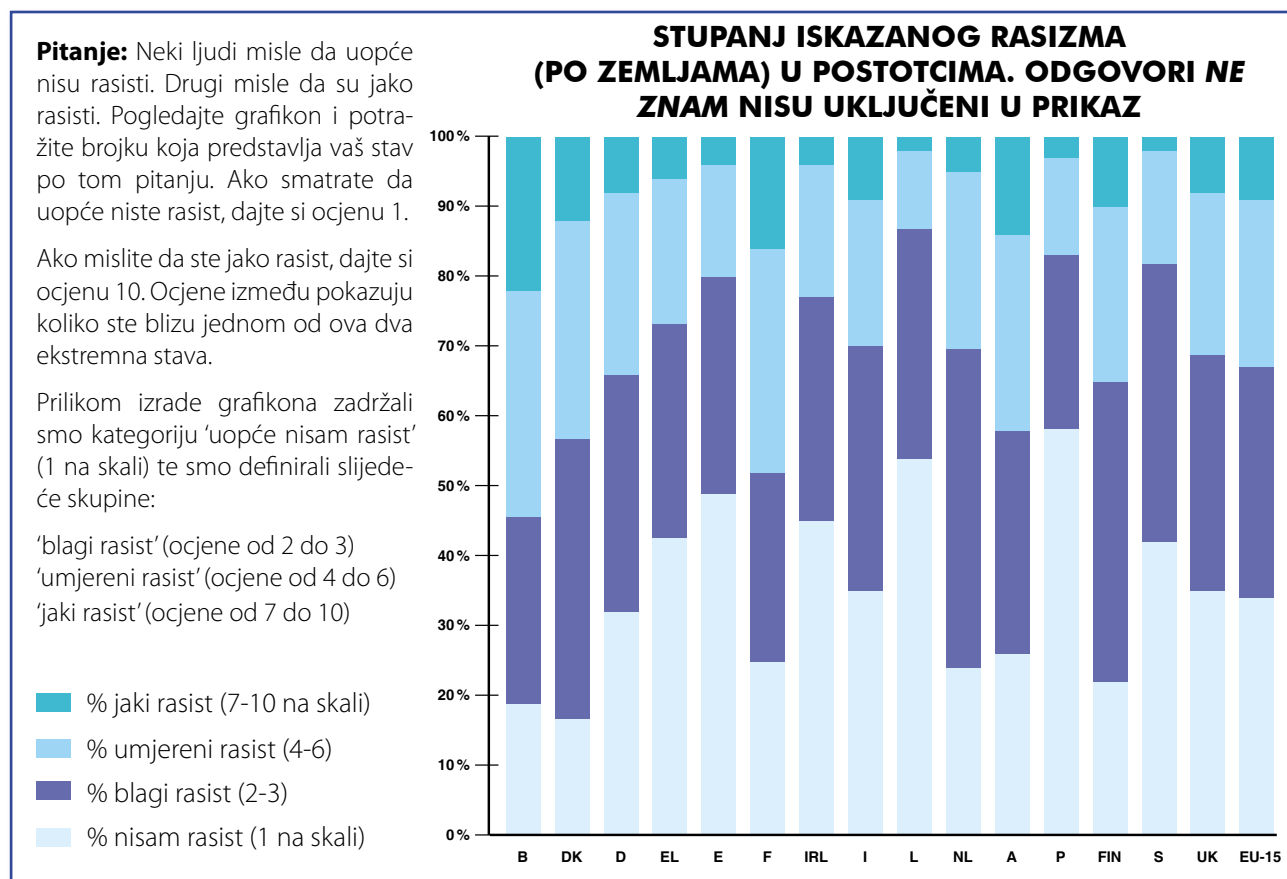
Mnogi ljudi koji za sebe kažu da su rasisti u stvari su ksenofobi: „manjine“ koje su objekt rasističkih osjećaja variraju u svakoj zemlji u skladu s njezinom kolonijalnom i migracijskom poviješću i s brojem izbjeglica pristiglih u najnovijem periodu. Rezultati istraživanja pokazuju složenost fenome-

na rasizma. Rasistički osjećaji postoje paralelno sa snažnom vjerom u demokratski sustav i poštivanjem temeljnih prava i sloboda. Većina ispitanika smatra da društvo treba obuhvatiti sve svoje članove, uključujući imigrante i manjinske skupine, te njima dati jednaka prava.

Mišljenja se više razlikuju u pitanju trebaju li svi članovi manjina imati takva prava u svim okolnostima.

Mnogi smatraju da prava onih koji se smatraju pripadnicima 'problematičnih skupina' (na primjer, ilegalni imigranti u Europskoj uniji, počinitelji krivičnih djela i nezaposleni) trebaju biti ograničena.

Ispitanici smatraju da europske institucije trebaju imati veću ulogu u borbi protiv rasizma.

EUROPSKA UNIJA NA DJELU

1977.

Europski parlament, Vijeće Europe i Europska komisija potpisale su Zajedničku deklaraciju o temeljnim pravima.

1986.

Europski parlament usvojio je prvo izvješće svojeg Istražnog odbora o porastu fašizma i rasizma u Europi.

Vijeće, Europski parlament i Komisija usvajaju zajedničku izjavu protiv rasizma i ksenofobije.

1989.

Povelja Zajednice o temeljnim socijalnim pravima radnika spominje važnost borbe protiv svake vrste diskriminacije, uključujući i diskriminaciju na temelju spola, boje, rase, mišljenja i uvjerenja.

1990.

Vijeće Europe na susretu na vrhu u Dublinu usvaja rezoluciju o borbi protiv rasizma i ksenofobije.

Europski parlament usvaja drugo izvješće svojeg Istražnog odbora koje poziva na veći stupanj djelovanja na europskoj razini.

1991.

Vijeće Europe usvaja rezoluciju na sastanku na vrhu u Maastrichtu kojom se obećava 'jasno i nedvojbeno' djelovanje protiv rasta rasizma i ksenofobije.

1992.

Ekonomski i socijalni odbor usvaja rezoluciju o rasizmu, ksenofobiji i vjerskoj netoleranciji.

Na sastanku na vrhu u Edinburgu Vijeće Europe usvaja treću rezoluciju protiv rasizma koja poziva na 'energične i učinkovite mjere širom Europe za kontrolu tog fenomena kroz obrazovanje i zakonodavstvo'.

1993.

Usvaja se nekoliko rezolucija Europskog parlamenta o rasizmu, ksenofobiji i opasnostima od nasilja ekstremne desnice.

Vijeće Europe usvaja četvrtu rezoluciju na sastanku na vrhu u Kopenhagenu osuđujući rasizam i ksenofobiju. Rezolucija kaže da je 'odlučna u pojačanju napora za identificiranjem i iskorjenjivanjem uzroka' rasizma i predana 'da učini sve da zaštiti imigrante, izbjeglice i druge od iskaza i manifestacija rasizma i nesnošljivosti'.

1994.

Na sastanku na vrhu na Krku, na inicijativu Francuske i Njemačke, Vijeće Europe odlučilo je formirati Savjetodavni odbor za rasizam i ksenofobiju koji će donositi praktične preporuke promičući 'toleranciju i razumijevanje'. Vijeće je suglasno da se na razini Unije razvije globalna strategija za borbu protiv rasizma. Isto tako 1994. godine na sastanku na vrhu u Essenu Vijeće Europe zatražilo je od Komisije da 'pojača aktivnosti razmatranja' posebnih područja obrazovanja i poduke, informacija, medija, policije i sudstva.

U svojem Bijelom papiru o socijalnoj politici Europska je komisija objavila svoju namjeru da 'napravi pritisak da se posebne ovlasti za borbu protiv rasne diskriminacije uključe u Ugovor'.

Priopćenje Europske komisije o imigraciji i politici azila u posljednjem poglavlju govori o borbi protiv rasne diskriminacije i suprotstavljanju rasizmu i ksenofobiji.

Rezolucija Europskog parlamenta o rasizmu i ksenofobiji poziva na donošenje direktive Europske unije koja će osnažiti postojeće odredbe u zakonodavstvima zemalja članica.

1995.

Savjetodavni odbor predstavio je Vijeću Europe na zasjedanju u Cannesu svoje posljednje izvješće u kojem se nalaze raznovrsne preporuke za djelovanje. Vijeće Europe zatražilo je od Savjetodavnog odbora da proširi svoje djelovanje i istraži, zajedno s Vijećem Europe, izvedivost osnivanja Europskog centra za praćenje rasizma i ksenofobije.

Dvije rezolucije Europskog parlamenta o rasizmu, ksenofobiji i antisemitizmu pozivaju na zaštitne mjere za pravo na jednako zapošljavanje bez obzira na dob, rasu, spol, invalidnost ili uvjerenja.

Vijeće za socijalna pitanja i Vijeće za obrazovanje prihvatili su rezolucije o borbi protiv rasizma na poslu i u obrazovnim sustavima.

Europska je komisija predložila Odluku Vijeća kojom bi se 1997. godina proglasila Europskom godinom protiv rasizma. Komisija naglašava posebnu ulogu koju bi mogla imati u nadopunjavanju akcija provedenih na nacionalnim razinama. Identificirana su ključna područja: promicanje integracije i otvaranje putova inkluziji, promicanju jednakih mogućnosti i smanjenju diskriminacije; podizanje javne osviještenosti i borba protiv predrasuda; prevencija rasističkog ponašanja i nasilja; praćenje i kažnjavanje rasističkog nasilja; međunarodna suradnja; jačanje antirasističkih zakonskih odredbi na svim, pa tako i na europskoj razini.

Na sastanku na vrhu posvećen socijalnom dijalogu poslodavaca i predstavnika sindikata usvojena je zajednička izjava o prevenciji rasne diskriminacije i ksenofobije te o promicanju jednakog postupanja na radnom mjestu.

1996.

Europski parlament, Ekonomsko i socijalno vijeće te Odbor regija podržali su prijedlog da 1997. godina bude proglašena Europskom godinom protiv rasizma.

Savjetodavni odbor je dovršio studiju izvedivosti. Vijeće Europe zatražilo je od Savjetodavnog odbora da nastavi s radom dok se ne uspostavi Centar za praćenje, ujedno dajući zeleno svjetlo za Europsku godinu protiv rasizma.

1997.

Zemlje članice i Europski parlament dogovorile su se da se u Beču ustanovi Centar za praćenje. Centar će imati dvojnju ulogu: pratiti i procjenjivati fenomene rasizma i ksenofobije te analizirati njihove uzroke s jedne strane, kao i formulirati konkretne i praktične prijedloge za borbu protiv njih s druge strane.

Šefovi država i vlada uključili su zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u novi Ugovor o Europskoj uniji dogovoren na sastanku na vrhu u Amsterdamu.

1998.

Europska unija predstavlja sveobuhvatni akcijski plan za borbu protiv rasizma.

UGOVOR IZ AMSTERDAMA I MEĐUNARODNE KONVENCIJE

Ugovor iz Amsterdama

Poglavlje prvo

Opći principi u temeljima Unije

Unija se temelji na principima slobode, demokracije, poštivanja temeljnih sloboda i vladavine zakona, na principima zajedničkim zemljama članicama.

Unija će poštivati temeljna prava zajamčena u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda potpisanoj u Rimu 4. studenog 1950. godine. Ta temeljna prava proizlaze iz ustavnih tradicija zemalja članica kao opći principi Zakona o zajednici.

Unija će poštivati nacionalni identitet zemalja članica.

„Unija će pribaviti sredstva neophodna za ostvarenje svojih ciljeva i provođenje svojih politika“.

Članak 6a

Protiv diskriminacije

„Ne dovodeći u pitanje druge odredbe ovog Ugo-

vora i unutar granica ovlasti koje je Vijeće prenijelo na Zajednicu, djelujući jedinstveno po prijedlogu Komisije i nakon savjetovanja s Europskom parlamentom Vijeće smije poduzeti prikladne korake u borbi protiv diskriminacije utemeljene na spolu, rasi, etničkom porijeklu, religiji ili uvjerenju, invalidnosti, dobi ili spolnoj orijentaciji“.

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950.

Članak 1.

U ovoj Konvenciji, termin ‘rasna diskriminacija’ označava svako razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili biranje utemeljene na rasi, boji, porijeklu ili nacionalnom ili etničkom podrijetlu čija je svrha ili rezultat poništavanje ili narušavanje priznavanja, uživanja ili ostvarivanja, na osnovi jednakosti, ljudskih prava i temeljnih sloboda u političkom, ekonomskom, društvenom, kulturnom životu ili bilo kojem drugom polju javnog života.

ZAŠTO TREBA DJELOVATI NA EUROPSKOJ RAZINI?

Europski identitet

Borba protiv rasizma neodvojiv je dio europskog identiteta. Potreba za građenjem temelja za obuhvatniji i dublji osjećaj zajedništva među ljudima koji su prečesto bili suprotstavljeni jedni drugima u nasilnim sukobima integralni je dio ideala koji su nadahnuli utemeljitelje Zajednice.

Demokracija

Europska unija treba se izgrađivati na društvu koje cijeni razlike predstavljajući potrebe i odražavajući interese i vrijednosti svih svojih građana bez obzira na njihov etnički, religijski, nacionalni ili kulturni identitet. To je ključna točka za demokratski razvoj i legitimnost postojećih vlada i njihovih institucija.

Nijedna zemlja članica nije lišena ovog problema, a nijedna društvena ili kulturna skupina ne može biti sigurna da neće nikada postati njegovom žrtvom.

Poštivanje ljudskih prava

Poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda istaknutih u Ugovoru zajedno s pravom na jednako postupanje i slobodu od svake diskriminacije jezgri su principi koje se nalaze u temeljima svake politike Zajednice.

Ekonomska i društvena prava i razvoj

Rasizam i ksenofobija predstavljaju ozbiljnu prijetnju ne samo stabilnosti Europskog društva nego i neometanom funkcioniranju ekonomije.

Europske ekonomije ne koriste svoju raznovrsnu radnu snagu u njezinom punom potencijalu.

Diskriminacija se upliće u slobodu kretanja ljudi i usluga onemogućavajući da oni koji su izloženi diskriminaciji dobiju zaposlenje, stanovanje ili usluge koje traže.

Odstupanja u zaštiti od rasizma na nacionalnim razinama odvratit će ljude koji su izloženi rasizmu da se unutar Europske unije nastane u zemlji članici u kojoj je zaštita nedovoljna.

Puno društveno, ekonomsko i političko sudjelovanje svih građana integralni je dio europskog razvoja. Ali rasizam isključuje i istovremeno se hrani isključivanjem. Kad se ljudi osjete ugroženima ili gurnutima u stranu u podijeljenom društvu, i oni će poželjeti marginalizirati druge.

Borba protiv rasizma i ksenofobije usko je povezana s općim stanjem zaposlenosti te s politikama migracija i integracija, kao što su pristup obrazovanju i stanovanje.

EUROPA PROTIV RASIZMA

Budući da su rasizam, ksenofobija i antisemitizam suprotni temeljnim pravima, kao što to određuje Zakon o zajednici, u skladu s međunarodnim deklaracijama i instrumentima te s ustavnim tradicijama,

Budući da su rasizam, ksenofobija i antisemitizam trajno prisutni širom Europe, što predstavlja glavni izazov našim društvima i što poziva na mobilizaciju svih partnera na borbu protiv tih fenomena,

Budući da su Vijeće i zemlje članice prepoznale ovaj izazov određivši 1997. godinu Europskom godinom protiv rasizma,

Mi, dolje potpisani, potvrđujemo:

- temeljno pravo svakog pojedinca da živi slobodno od diskriminacije i uznemiravanja na temelju rase, boje, religije te nacionalnog ili etničkog porijekla;

- potrebu za izgrađivanjem partnerstva da se sjedine snage u borbi protiv rasizma, ksenofobije i antisemitizma.

Mi dolje potpisani, obvezujemo se:

- da ćemo jačati svoje aktivnosti za borbu protiv

rasizma, ksenofobije i antisemitizma u svim područjima života koristeći se pri tome svim dostupnim resursima i sredstvima;

- da ćemo za taj cilj surađivati sa svim važnim partnerima;

- da ćemo inicirati, poticati i promicati širenje dobre prakse i iskustava;

- da ćemo unaprjeđivati relevantne mjere, uključujući europske i nacionalne kodekse ponašanja;

Mi, dolje potpisani, namjeravamo:

- aktivno sudjelovati u Europskoj godini protiv rasizma;

- aktivno sudjelovati u procesu europske mobilizacije, pokrenutog u sklopu Europske godine protiv rasizma.

Pozivamo sve europske institucije, javne vlasti, privatne organizacije i pojedince na europskoj, nacionalnoj i lokalnoj razini da u svakodnevnom životu u školi, na radnom mjestu i u medijima daju svoj doprinos borbi protiv rasizma, ksenofobije i antisemitizma.

Wim Kok

Premijer Nizozemske
Predsjedavatelj Vijeća

José María Gil-Robles Gil-Delgado

Predsjednik Europskog parlamenta

Jacques Santer

Predsjednik Euroske komisije

IZGRAĐIVATI MOSTOVE MEĐU KULTURAMA

Jedan od najvećih izazova europskih društava danas odnosi se na njihov razvoj u prihvaćanju sve većeg miješanja kulturnih skupina.

Politika se kreira na temelju koncepata, vrijednosti i modela prihvaćenih kao norma dominantne kulture unutar društva. Rezultat je naglasak na sličnostima i homogenosti koji potencira osjećaj isključenosti onih koji se ne uklapaju u takvu definiciju.

Kultura se ovdje definira u svojem najširem značenju u kojem prelazi preko etničkih ili nacionalnih određenja da obuhvati i čimbenike poput spola, obrazovanja, društvene pozadine i religije.

Kultura se, prema Hofstedeu, može definirati kao 'kolektivno programiranje uma koje razlikuje članove jedne društvene skupine od članova drugih društvenih skupina'.

Ovo programiranje počinje od rođenja i nastavlja se do odrasle dobi. Ono se odvija u obitelji, u školi i na poslu.

Opće vrijednosti, uvjerenja i stavovi koji tvore kulturu neke skupine uče se u ranoj dobi, primjenjuju se i svjesno i nesvjesno i oblikuju se kroz strukture moći, institucije i društvene prakse. Upravo ti procesi diferenciraju skupinu i čine je posebnom, a pojedincu pružaju identitet, osjećaj pripadnosti i referentnu točku.

Ljudi slični po pripadnosti istoj skupini mnogo lakše vjeruju jedni drugima. Što su razlike veće, veće je i nepovjerenje te je teže naći zajedničku platformu. Tako je i u privatnom i u profesionalnom životu.

Borba protiv rasizma zahtijeva propitivanje samog sebe. Danas se rasizam pomaknuo od otvorenog i očitog djelovanja i manifestira se suptilnije i prikrivenije na temelju neprihvatanja različitosti. On podrazumijeva skriveni sustav isključivanja koji dijeli ljude po percipiranoj pripadnosti određenoj skupini.

KORACI U MEĐUKULTURALNOJ KOMUNIKACIJI

- **KORAK 1**
Stanje u kojem se ignoriraju razlike. Predstavljaju ga stavovi poput stava 'naši načini su najbolji'.
- **KORAK 2**
Stanje svijesti o razlikama ostvareno kroz međukulturalne kontakte, komunikaciju i promatranje ('drugi ljudi rade stvari na drugačije načine nego mi').
- **KORAK 3**
Stanje tolerancije, poštivanje činjenice da su 'oni drugačiji od nas', bez dodavanja vrijednosnih sudova.
- **KORAK 4**
Stanje prihvaćanja, vrednovanja i pozitivnog korištenja razlika u smislu 'hajdemo raditi zajedno na zajedničku korist'.

PREGLED DEFINICIJA I POJMOVA

'**Europa** je višekulturalno i višenacionalno društvo koje obogaćuje takva raznolikost. Međutim, ne smije se zanemariti trajna prisutnost rasizma u našim društvima. Rasizam pogađa svakoga. Rasizam izjeda naša društva stvarajući nesigurnost i strah.'

Pádraig Flynn, član Europske komisije

'**Kreativnost** dobiva prostora samo tamo gdje postoji različitost'

Yehudi Menuhin, violinist i branitelj ljudskih prava

'**Rasizam...** počinje kao promicanje različitosti, stvarne ili imaginarne, svaki put dovodi do opravdanja agresije. Agresije utemeljene na nerazumijevanju drugog, na nesposobnosti prihvaćanja različitosti i otvaranja dijaloga.'

Mario Soares, bivši predsjednik Portugala

'**Predrasuda:** protivni, negativni osjećaji prema pojedincu ili skupini ljudi stvoreni bez znanja, razmišljanja ili činjenica.

Moć: sposobnost pokretanja stvari, imanje ovlasti i kontrole.

Razlika između rasizma i predrasude: dok predrasuda može značiti odbacivanje ljudi prije no što o njima išta znamo, zbog nje nećete na negativan način utjecati na živote tih ljudi. Rasizam, s druge strane, povezan je s načinom na koji djeluje društvo kao cjelina i podrazumijeva imanje moći da se predrasude ostvare na djelu. Većina koja unutar društva ima moć nad manjinom može namjerno ili nenamjerno djelovati rasistički. Zato rasizam uključuje posjedovanje moći da se ljudi diskriminiraju zato što su drugačiji ili da im se zbog toga nanese šteta.

Britanski savjet za mladež

'**Rasizam** je uvjerenje da su neki ljudi superiorni zbog pripadnosti određenoj rasi. Rasisti određuju pojam rasa kao skupinu ljudi zajedničkog porijekla. Oni rase razlikuju prema fizičkim obilježjima, kao što su boja kože ili izgled kose. Realno jasne razlike ne postoje, a pogotovo ne postoje značajne razlike koje bi imale ikakvu važnost. Suvremena istraživanja pokazala su da je rasa zamišljeni entitet. 'Rasa' nema biološke temelje. Riječ 'rasizam' koristi se i za imenovanje zlostavljačkog i agresivnog ponašanja prema pripadnicima 'niže rase'.

U različitim zemljama rasizam zadobiva različite oblike, sukladno povijesti, kulturi i drugim društvenim čimbenicima. Relativno nov oblik rasizma, katkad nazvan 'etnička ili kulturalna diferencijacija', drži da su sve rase i kulture jednake ali da se ne smiju miješati kako bi zadržale svoje vlastite izvornosti. Ne postoji znanstveni dokaz postojanja različitih rasa. Biologija je potvrdila postojanje samo jedne rase: ljudske rase.'

'Nesnošljivost' je nedostatak poštovanja za postupke ili uvjerenja drugih. Pokazuje se kad netko ne želi dopustiti drugima da se ponašaju na drugačiji način ili da imaju drugačije mišljenje. Nesnošljivost može značiti da se s ljudima ne postupa pravedno zbog njihovih vjerskih uvjerenja, njihove seksualnosti ili pak njihove odjeće ili frizure. Nesnošljivost ne prihvaća različitost, a nalazi se u temeljima rasizma, antisemitizma, ksenofobije i diskriminacije općenito. Često vodi nasilju.'

'Jednakost' je stanje ravnopravnosti. Ona znači da nijedna osoba nije značajnija od druge bez obzira na njegove roditelje ili društveni položaj. Dakako, ljudi nisu identični po interesima, mogućnostima i stilovima života. Stoga jednakost za ljude znači imati jednaka prava i jednake prilike. Ljudima su potrebne jednake prilike da bi bili uspješni u obrazovanju ili na poslu u skladu s njihovim zalaganjem. Jednakost će postati stvarnost tek kad ljudi budu imali jednak pristup stanovanju, društvenoj zaštici, građanskim pravima i državljanstvu.'

Interkulturalizam je uvjerenje da upoznajući i doživljavajući druge kulture postajemo bogatiji kao osobe, da susrećući se s drugim kulturama doprinosimo vlastitoj osobnosti. Različiti bi ljudi trebali biti u stanju živjeti zajedno bez obzira na vlastito različito kulturno podrijetlo. Interkulturalizam podrazumijeva prihvaćanje i poštivanje razlika. Ljudi koji vjeruju u interkulturalizam vjeruju da u susretu s drugačijom kulturom mogu učiti i profitirati.

Europska mreža protiv nacionalizma, rasizma i fašizma *UNITED for intercultural action*

'Postoji određen broj različitih koraka koji vode aktivnoj diskriminaciji, nasilju, pa čak i etničkom čišćenju i genocidu.

KATEGORIZACIJA... generaliziranje i pospremanje našeg iskustva u kategorije olakšava nam da se susrećemo sa svijetom koji nas okružuje.

Razlikujemo ljude i skupine i svrstavamo ih u pretince...

STVARANJE STEREOTIPA... kada svrstavamo ljude u pretince, dolazimo u napast da se koristimo stereotipima... Stereotipi su stavovi utemeljeni na nedovoljnom broju činjenica. Postoje pozitivni i negativni stereotipi...ali ako stvorimo negativni stereotip te ga zatim preuveličamo, postaje opasno; to može dovesti do...

PREDRASUDE... koju tvore ideje zasnovane na mješavini osjećaja i premalo činjenica. Predrasuda često nastaje bez istinite osnove, ali se prihvaća bez pitanja. Između nas i njih često postoji kontrast. Predrasude mogu dovesti do neprijateljskog ponašanja prema skupini na koju se odnosi. I tako, iz predrasude se mogu razviti slijedeće reakcije:

IZBJEGAVANJE... izbjegavanje skupine, izbjegavanje razgovora i susretanja s njezinim članovima.

DISKRIMINACIJA... za razliku od predrasude koja je stav, diskriminacija je ponašanje kojim se određena skupina podaništava, s kojom se uslijed toga loše postupa, kojoj se daje manje nego drugima, koju se bojkotira i isključuje.

NASILNO ZLOSTAVLJANJE... izazivanje, uznemiravanje, prijetnje ili oštećivanje osobne imovine u posjedu skupine.

UKLANJANJE... kroz izolaciju, izopćenje, ubijanje, linč, genocid i etničko čišćenje.'

CVS Media, Velika Britanija, Towards Equality, priručnik za grupe za rad s mladeži o antidiskriminacijskim inicijativama u medijima

'Imigracija' je stalna nit koja se upliće kroz tkaninu ljudske povijesti, stvarajući kulture i obogaćujući ih, ne predstavljajući pri tome prijetnju.

Russell King, Sveučilište u Sussexu, 1991.

'U ovom se trenutku nalazimo na prekretnici, suočeni s možda najtežom bitkom koju smo ikada vodili. Širom svijeta jačaju fundamentalistička uvjerenja svih vrsta...Rasizam je plod ljudi, razmjerno mlada pojava i ne mislim da je neizbježan.'

Profesorica Patricia Williams, 49. Reith predavanja, 1997.

BIBLIOGRAFIJA

Priručnik koji je objavila Europska komisija sadržava cjeloviti tekst o većini ovih mjera. Naslovljen *The European Institutions in the fight against racism: Selected texts*, primjerak se može dobiti besplatno u svakoj zemlji članici pri predstavništvu Europske komisije ili direktno od Europske komisije, Opća uprava V: Zapošljavanje, industrijski odnosi i društvena pitanja – dokumentacija.

Telefaks: (32-2) 296 23 93

Kataloški broj: CE-01-96-438-EN-C

ISBN broj: 92-827-9841-0

Declaration by the Council and the representatives of the Governments of the Member states, meeting within the Council of 16 December 1997 on respecting diversity and combating racism and xenophobia (Deklaracija Vijeća i predstavnika vlada zemalja članica, sastanak u sklopu Vijeća od 16. prosinca 1997. godine o poštivanju različitosti i borbi protiv rasizma i ksenofobije),
Official Journal C 1, 3. siječnja 1998.

Declaration by the Council and the representatives of the Governments of the Member states, meeting within the Council of 24 November 1997 on the fight against racism, xenophobia and anti-Semitism in the youth field (Deklaracija Vijeća i predstavnika vlada zemalja članica, sastanak u sklopu Vijeća od 24. studenog 1997. o borbi protiv rasizma, ksenofobije i antisemitizma kod mladeži,
Official Journal C 368, 5. prosinca 1997.

Developing an intercultural outlook,

Office for Official Publications of the European Communities

ISBN broj: 92-828-1338-X

Racism and xenophobia in Europe,

Eurobarometer 47.1, Spring 1997, Directorate-General V

European compendium of good practice for the prevention of racism at the workplace

Office for Official Publications of the European Communities

ISBN broj: 92-828-1960-4

An action plan against racism

COM (1998), 183 final of 25 March 1998.

European Commission

What? Me? A racist?

Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities

1998 – 31 pp. – 21x29.7 cm

ISBN 92-828-4019-0

Ostale informacije o Europskoj uniji

Informacije na svim službenim jezicima Europske unije dostupni su i na Internetu, a mogu se naći preko poslužitelja Europa <http://europa.eu.int>.

Predstavništva i uredi Europske komisije i parlamenta postoje u svim zemljama Europske unije. Europska komisija ima i svoje delegacije u drugim dijelovima svijeta.

Europska unija odlučna je u nakani da se bori protiv diskriminacije na osnovi spola, rase, etničkog porijekla, religije ili vjerovanja, invalidnosti, dobi ili spolne orijentacije. Ovaj duhovito napisan i informativan strip namijenjen je učiteljima koji s mladeži obrađuju temu rasizma.